ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 28ης Απριλίου 2005 *

Στην υπόθεση C-104/03,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του Πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971 για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, την οποία υπέβαλε το Gerechtshof te Amsterdam (Κάτω Χώρες), με διάταξη της 12ης Δεκεμβρίου 2002, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 6 Μαρτίου 2003, στο πλαίσιο της δίκης

St. Paul Dairy Industries NV

κατά

Unibel Exser BVBA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, N. Colneric, J. N. Cunha Rodrigues, M. Ilešič και E. Levits, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer
γραμματέας: M.-F. Contet, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 14ης Ιουλίου 2004,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η St. Paul Dairy Industries NV, εκπροσωπούμενη από τον R. M. A. Lensen, advocaat,

— η Unibel Exser BVBA, εκπροσωπούμενη από τον I. P. de Groot, advocaat,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον R. Wagner,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον K. Manji, επικουρούμενο από τον M. T. Ward, barrister,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον E. Manhaeve και την A.-M. Rouchaud-Joët,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η υπό κρίση αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 24 της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία

και την εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7· στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών ή Σύμβαση), όπως τροποποιήθηκε με τη σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 σχετικά με την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βορείου Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24), με τη σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 σχετικά με την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΕΕ L 388, σ. 1), με τη σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 σχετικά με την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας (ΕΕ L 285, σ. 1) και με τη σύμβαση της 29ης Νοεμβρίου 1996 σχετικά με την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας (ΕΕ L 1997, C 15, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της St. Paul Dairy Industries NV (στο εξής: St. Paul Dairy) και της Unibel Exser BVBA (στο εξής: Unibel), οι οποίες έχουν έδρα στο Βέλγιο, ως προς την εξέταση μάρτυρα με κατοικία στις Κάτω Χώρες.

Το νομικό πλαίσιο

Η Σύμβαση

3 Το άρθρο 24 της Συμβάσεως ορίζει:

«Τα ασφαλιστικά μέτρα που προβλέπονται από το δίκαιο συμβαλλόμενου κράτους μπορούν να ζητηθούν από τα δικαστήρια του κράτους αυτού, έστω και αν δικαστήριο άλλου συμβαλλόμενου κράτους έχει, σύμφωνα με την παρούσα σύμβαση, διεθνή δικαιοδοσία για την ουσία της υποθέσεως.»

Η εθνική κανονιστική ρύθμιση

4 Το άρθρο 186, παράγραφος 1, του Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (ολλανδικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, στο εξής: WBR) προβλέπει ότι, στις περιπτώσεις που ο νόμος δέχεται την απόδειξη διά μαρτύρων, ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει να διαταχθεί προσωρινή εξέταση μαρτύρων πριν την άσκηση αγωγής.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

5 Με διάταξη της 23ης Απριλίου 2002, το Rechtbank te Haarlem (Κάτω Χώρες) διέταξε, κατόπιν αιτήσεως της Unibel, την προσωρινή εξέταση μάρτυρα που κατοικεί στις Κάτω Χώρες.

6 Η St. Paul Dairy άσκησε έφεση κατά της διατάξεως αυτής ενώπιον του Gerechtshof te Amsterdam, υποστηρίζοντας ότι τα ολλανδικά δικαστήρια ήταν αναρμόδια να επιληφθούν της αιτήσεως της Unibel.

7 Όσον αφορά την ουσία της διαφοράς μεταξύ της Unibel και της St. Paul Dairy, από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι δεν αμφισβητείται ότι αμφότεροι οι διάδικοι είναι εγκατεστημένοι στο Βέλγιο, ότι η επίμαχη έννομη σχέση διέπεται από το βελγικό δίκαιο, ότι για τις διαφορές από την έννομη αυτή σχέση αρμόδια είναι τα βελγικά δικαστήρια και ότι δεν υφίσταται, ούτε στις Κάτω Χώρες ούτε στο Βέλγιο, εκκρεμής δίκη για την ίδια διαφορά.

8 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Gerechtshof te Amsterdam αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Εμπίπτει ο κατά το άρθρο 186 επ. του [WBR] θεσμός της «προσωρινής εξετάσεως μαρτύρων πριν την άσκηση αγωγής» στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών, λαμβανομένου υπόψη ότι, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες διατάξεις, με τη διαδικασία αυτή επιδιώκεται όχι μόνο να καταστεί δυνατή η λήψη μαρτυρικών καταθέσεων το ταχύτερο δυνατό μετά την επέλευση των επίμαχων πραγματικών περιστατικών και να αποτραπεί η απώλεια αποδείξεων, αλλά και, κυρίως, να δοθεί η δυνατότητα σε εκείνους τους οποίους αφορά το ενδεχόμενο να αχθεί αργότερα μια διαφορά ενώπιον πολιτικού δικαστηρίου —ήτοι, εκείνους που προτίθενται να κινήσουν τέτοια δίκη, εκείνους που αναμένουν να κινηθεί κατ' αυτών τέτοια δίκη ή τους τρίτους που έχουν συμφέρον σχετικά με τέτοια δίκη— να διαφωτιστούν ως προς τα (ίσως ακόμη μη πλήρως γνωστά σε αυτούς) πραγματικά περιστατικά, και τούτο προκειμένου να μπορέσουν να εκτιμήσουν καλύτερα τη θέση τους, ιδίως δε όσον αφορά το ζήτημα κατά ποίου πρέπει να κινηθεί δίκη;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, μπορεί τούτο να θεωρηθεί μέτρο κατά την έννοια του άρθρου 24 της Συμβάσεως των Βρυξελλών;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

9 Τα υποβληθέντα από το αιτούν δικαστήριο ερωτήματα, τα οποία πρέπει να συνεξετασθούν, αφορούν κατ' ουσίαν το ζήτημα αν αίτηση με την οποία ζητείται να διαταχθεί η εξέταση μάρτυρα προ της ασκήσεως αγωγής, προκειμένου να παρασχεθεί στον αιτούντα η δυνατότητα να εκτιμήσει τη σκοπιμότητα αυτής, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως ως ασφαλιστικό μέτρο κατά την έννοια του άρθρου 24 αυτής.

10 Κατ' αρχάς, επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι επίκληση του άρθρου 24 της Συμβάσεως, προκειμένου να διαταχθούν ασφαλιστικά μέτρα, μπορεί να γίνει μόνο στους τομείς που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 1 της Συμβάσεως (αποφάσεις της 27ης Μαρτίου 1979, 143/78, De Cavel, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 597, σκέψη 9· της 31ης Μαρτίου 1982, 25/81, C.H.W., Συλλογή 1982, σ. 1189, σκέψη 12, και της 17ης Νοεμβρίου 1998, C-391/95, Van Uden, Συλλογή 1998, σ. I-7091, σκέψη 30). Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει αν συντρέχει τέτοια περίπτωση στην υπόθεση της κύριας δίκης.

11 Το άρθρο 24 της Συμβάσεως παρέχει σε δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους τη δυνατότητα να κρίνει επί αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων ακόμη και αν δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί της ουσίας της διαφοράς. Επομένως, η διάταξη αυτή προβλέπει εξαίρεση από το σύστημα κατανομής αρμοδιοτήτων που καθιερώνει η Σύμβαση και, ως εκ τούτου, πρέπει να ερμηνευθεί συσταλτικώς.

12 Η εξαιρετική αρμοδιότητα του άρθρου 24 της Συμβάσεως αποσκοπεί στην αποτροπή ζημίας των διαδίκων λόγω της μεγάλης χρονικής διάρκειας των διαδικασιών με διεθνή χαρακτήρα.

13 Σύμφωνα προς τον σκοπό αυτό, ως «ασφαλιστικά μέτρα» κατά την έννοια του άρθρου 24 της Συμβάσεως πρέπει να θεωρούνται τα μέτρα τα οποία, σε υποθέσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως, αποβλέπουν στη διατήρηση μιας πραγματικής ή νομικής καταστάσεως προς διασφάλιση των δικαιωμάτων των οποίων η αναγνώριση ζητείται, εξάλλου, από το δικαστήριο της ουσίας (απόφαση της 26ης Μαρτίου 1992, C-261/90, Reichert και Kockler, Συλλογή 1992, σ. I-2149, σκέψη 34, και προαναφερθείσα απόφαση Van Uden, σκέψη 37).

14 Η χορήγηση μέτρων αυτού του είδους απαιτεί εκ μέρους του δικαστή ιδιαίτερη προσοχή και βαθιά γνώση των συγκεκριμένων περιστάσεων στο πλαίσιο των οποίων τα αιτούμενα μέτρα θα παραγάγουν τα αποτελέσματά τους. Γενικώς, ο δικαστής πρέπει να εξαρτά τη χορήγηση των μέτρων αυτών από προϋποθέσεις που εξασφαλίζουν τον προσωρινό ή συντηρητικό χαρακτήρα τους (απόφαση της 21ης Μαΐου 1980, 125/79, Denilauler, Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 149, σκέψη 15, και προαναφερθείσα απόφαση Van Uden, σκέψη 38).

15 Το μέτρο του οποίου η χορήγηση ζητείται στην υπόθεση της κύριας δίκης, ήτοι η εξέταση ενώπιον δικαστηρίου συμβαλλόμενου κράτους μάρτυρα με κατοικία στο κράτος αυτό, αποσκοπεί στην εξακρίβωση των πραγματικών περιστατικών από τα οποία εξαρτάται ενδεχομένως η επίλυση μελλοντικής διαφοράς υπαγόμενης στη δικαιοδοσία δικαστηρίου άλλου συμβαλλόμενου κράτους.

16 Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι το μέτρο αυτό, το οποίο, σύμφωνα με τη νομοθεσία του οικείου συμβαλλόμενου κράτους, δεν υπόκειται σε καμία ειδική προϋπόθεση, σκοπό έχει να παράσχει στον αιτούντα τη δυνατότητα να εκτιμήσει τη σκοπιμότητα ενδεχόμενης αγωγής, να προσδιορίσει τη βάση της αγωγής αυτής και να αξιολογήσει το λυσιτελές των ισχυρισμών που είναι δυνατό να προβληθούν στο πλαίσιο αυτό.

17 Δεδομένου ότι δεν προβλήθηκε άλλος δικαιολογητικός λόγος πλην του συμφέροντος του αιτούντος να εκτιμήσει τη σκοπιμότητα ενδεχόμενης αγωγής, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το επίμαχο μέτρο δεν ανταποκρίνεται στον σκοπό του άρθρου 24 της Συμβάσεως, όπως αυτός προκύπτει από τις σκέψεις 12 και 13 της παρούσας αποφάσεως.

18 Επιβάλλεται να τονισθεί, συναφώς, ότι η χορήγηση ενός τέτοιου μέτρου θα μπορούσε ευχερώς να χρησιμοποιηθεί προκειμένου να καταστρατηγηθούν, κατά το στάδιο της διεξαγωγής των αποδείξεων, οι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας των άρθρων 2 και 5 έως 18 της Συμβάσεως.

19 Η αρχή της ασφαλείας δικαίου, η οποία συνιστά έναν από τους σκοπούς της Συμβάσεως, απαιτεί μεταξύ άλλων να ερμηνεύονται οι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας που αποκλίνουν από την προβλεπόμενη στο άρθρο 2 γενική αρχή της Συμβάσεως, όπως οι κανόνες του άρθρου 24 αυτής, κατά τρόπο που να επιτρέπει στον εναγόμενο που έχει τη συνήθη ενημέρωση να προβλέπει ευλόγως ενώπιον ποιου δικαστηρίου, εκτός αυτού του κράτους της κατοικίας του, θα μπορούσε να εναχθεί (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 28ης Σεπτεμβρίου 1999, C-440/97, GIE Groupe Concorde κ.λπ., Συλλογή 1999, σ. I-6307, σκέψεις 23 και 24· της 19ης Φεβρουαρίου 2002, C-256/00, Besix, Συλλογή 2002, σ. I-1699, σκέψη 24, και της 1ης Μαρτίου 2005, C-281/02, Owusu, Συλλογή 2005, σ. I-1383, σκέψεις 38 έως 40).

20 Η χορήγηση ενός μέτρου όπως του εν προκειμένω επίμαχου ενδέχεται, επίσης, να επιφέρει αύξηση των αρμοδίων για την ίδια έννομη σχέση δικαστηρίων, η οποία δεν συνάδει προς τους σκοπούς της Συμβάσεως (απόφαση της 20ής Μαρτίου 1997, C-295/95, Farrell, Συλλογή 1997, σ. I-1683, σκέψη 13).

21 Μολονότι οι περιγραφείσες με τις ανωτέρω σκέψεις 18 και 20 συνέπειες συνδέονται άρρηκτα με την εφαρμογή του άρθρου 24 της Συμβάσεως, εντούτοις μπορούν να δικαιολογηθούν μόνον καθόσον το επίμαχο μέτρο ανταποκρίνεται στον σκοπό του εν λόγω άρθρου.

22 Όπως προκύπτει από τη σκέψη 17 της παρούσας αποφάσεως, τέτοια περίπτωση δεν συντρέχει εν προκειμένω.

23 Περαιτέρω, το αίτημα εξετάσεως μάρτυρα, υπό συνθήκες όπως αυτές της υπό κρίση υποθέσεως, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως μέσο καταστρατηγήσεως των κανόνων που διέπουν, με τις ίδιες εγγυήσεις και τα ίδια αποτελέσματα για όλα τα υποκείμενα δικαίου, τη διαβίβαση και την εξέταση της παραγγελίας ενός δικαστηρίου κράτους μέλους για τη διεξαγωγή αποδείξεων σε άλλο κράτος μέλος [βλ. τον κανονισμό (ΕΚ) 1206/2001 του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 2001, για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ L 174, σ. 1)].

24 Από τις σκέψεις αυτές προκύπτει ότι μέτρο του οποίου ο πρωταρχικός σκοπός συνίσταται στο να παράσχει στον αιτούντα τη δυνατότητα να αξιολογήσει τις πιθανότητες ευδοκιμήσεως ή απορρίψεως ενδεχόμενης αγωγής δεν μπορεί να θεωρηθεί ως «ασφαλιστικό μέτρο» κατά την έννοια του άρθρου 24 της Συμβάσεως.

25 Συνεπώς, στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 24 της Συμβάσεως πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν εμπίπτει στην έννοια των «ασφαλιστικών μέτρων» μέτρο με το οποίο διατάσσεται η εξέταση μάρτυρα προκειμένου να παρασχεθεί στον αιτούντα η δυνατότητα να εκτιμήσει τη σκοπιμότητα ενδεχόμενης αγωγής, να προσδιορίσει τη βάση της αγωγής αυτής και να αξιολογήσει το λυσιτελές των ισχυρισμών που είναι δυνατό να προβληθούν στο πλαίσιο αυτό.

Επί των δικαστικών εξόδων

26 Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 24 της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπως τροποποιήθηκε με τη σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 σχετικά με την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βορείου Ιρλανδίας, με τη σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 σχετικά με την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας, με τη σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 σχετικά με την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, καθώς και με τη σύμβαση της 29ης Νοεμβρίου 1996 σχετικά με την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν εμπίπτει στην έννοια των «ασφαλιστικών μέτρων» μέτρο με το οποίο διατάσσεται η εξέταση μάρτυρα προκειμένου να παρασχεθεί στον αιτούντα η δυνατότητα να εκτιμήσει τη σκοπιμότητα ενδεχόμενης αγωγής, να προσδιορίσει τη βάση της αγωγής αυτής και να αξιολογήσει το λυσιτελές των ισχυρισμών που είναι δυνατό να προβληθούν στο πλαίσιο αυτό.

(υπογραφές)